

Йордан Радичков
Белег от бълха

Миналия месец в Черказки изтребаха кучета. Всъщност те ги бяха изтребили, но оставаше една малка част, която бесуваше от няколко дни в източната страна на селото. Това бяха бездомници, родени и израснали в горите, скитаха навсякъде, разнасяха болести по стадата, мърсяха, побесняваха и хапеха добитъка.

Селяните ги откриха край реката. Кучетата бесуваха в угарите, носеше се ръмжене, святакаха зъби, вееха се опашки и всичко се бе превърнало в една космата топка, изтощена от тичане, но настръхнала и бясна от любов. Недалеч клечеше плоска мършава кучка и гледаше боя върху разораната земя. Тя бе неподвижна, тази мършава богиня на любовта, и бленуваше.

– Слушайте! – каза Иван Гамаша на селяните. – Ще ги обходим и ще стреляме, както са, в купа. Едно няма да мръдне.

– Добре – казаха другите селяни и се пръснаха да си намерят удобни прикрития.

Те слушаха Иван Гамаша, защото стреляше точно, говореше най-много от всички и имаше на краката си банатски гамаша. Тези гамаша той ги имаше от един градски ловец, кожата им се беше понапукала, но Иван ги мажеше със свинска мас; ако маста не помагаше, то не им и вредеше, а и предпазваше преждилата и куките от ръжда. Един селски му бе обещал да изпрати оръжейно масло за металните работи на гамашите, но не излезе човек и не прати никакво оръжейно масло.

Докато селяните стягаха обръча около бесуващите, подтичвайки зад върбите, Иван поизтри гамашите си и вече се канеше да подсвирне, когато видя на брега на реката едно остаряло беззъбо куче. То се поспираше, обърнало глава към биещите се, приклякаше, но се изправяше със скимтене и пак тичаше по брега, за да търси брод – страх го бе да преплува мътната и силна вода. Онова от другата страна бе любов и го мамеше, но и реката бе широка и бърза и то се страхуваше да се хвърли в нея. На стареца не му оставаше нищо друго, освен да клекне на сушата и да гледа, но той не можеше да се задържи, защото погледът поражда желание, а желанието го караше да скимти и да подтичва. Най-сетне кучето заби нозете си в пясъка и подскочи, но веднага падна в бездната на водата. Вълните го подхвърлиха нагоре и гонейки се, го скриха в себе си. Иван видя кучето да удря само няколко пъти с лапите, вирнало нагоре муцуна, сетне престана да се съпротивява и върху водата остана само една безжизнена кожа, настръхнала, сякаш беше наелектризирана.

Тогава Гамаша подсвирна и затрещяха изстрели. Чевърстите крака не можах да спасят кучетата и те останаха в угарите. Селяните не

отидоха при тях, защото нямаше какво да гледат освен похабени кучешки кожи, а насядаха на синора да попушат. Един от мъжете каза, че не помни такава хайка в живота си, но Иван Гамаша му каза веднага, че е водил и по-голяма хайка и че такава работа били свършили, щото един градски ловец, тъй както си стоели, си свалил гамашите и му ги поднесе, макар че гамашите били банатска работа, каквато в България не можеш да намериш, защото самият градски ловец ходил в странство и ги имал оттам. И тютюн за лула му дал гражданинът, но тютюна Иван изпушил и докато го пушил, цялата му къща миришела на тайни работи. Затуй съседите, като му идвали на гости, викали: „А бе при тебе мирише на магии и на някакви тайни работи.“

Ето какъв тютюн бил този!

Най-крайният селянин слушаше, почесваше се и правеше тайно тази работа, да не го видят другите. Но когато се обърна, той видя, че и съседът му също така се почесва, а и съседът на съседа му правеше същото. Тъй като си седяха, селяните се чешеха навсякъде и дори Иван Гамаша почна да помръдва да почуква гамашите си, сякаш нещо отвътре го хапеше.

– Не ви ли хапе, бе? – попита той хайката.

– Хапе ни – казаха мъжете, – но какво ни хапе, един бог знае.

– А бе каква е тази работа! – скочи Иван и започна да се озърта, сякаш туй, дето хапеше, беше около тях.

Другите също наскачаха. Тогава те видяха нещо гъвкаво да плува около тях.

– Боже! – извика Иван. – Това са бълхи!

– Бълхи са – казаха другите селяни.

– Ами откъде толкова много бълхи?

Угарите вряха от бълхи. Те скачаха пъргаво, стремглаво, във всички посоки, търсейки нещо топло и сухо пред себе си. Туй топло и сухо бяха селяните.

– Бягайте! – извика Иван и гамашите му почнаха да се лъскаат през угарите.

Мъжете бягаха, спъваха се, псуваха, докато излязоха най-после на ливадите и там се спряха. Иван удряше с длани гамашите си, защото не можеше да се почеше през твърдата кожа, тръскаше палтото си, но нищо не помагаше. Селяните се въртяха като пияни, някои се разсъблякоха, тупаха дрехите си по ливадите или пък ги хвърляха във въздуха.

– Стига сте тупали – каза Иван. – Нищо няма да ни помогне.

– Как така няма да ни помогне? – попитаха тези, които тупаха.

– Няма да ни помогне, защото бълхите са кучешки.

– Че откъде накъде кучешки?

– Крили са се в кожите на кучетата. А щом разбраха, че ги застреляхме, и кожите им почнаха да изстиват, избягаха. Кучетата изтребихме, а как ще изтребим бълхите, туй е вече по-сетнешна работа.

Те тръгнаха през ливадите всеки с товара си от бълхи и стигнаха до един славянска могила с бандера на върха. До могилата имаше струпани тикви и Иван Гамаша предложи да си направят едно състезание.

– Ако изляза аз първи, ще черпите котел вино – каза Иван. – А ако изляза последен, ще черпя два котела вино.

Селяните се наговориха, взеха да си разменят патрони и да се съветват как най-добре ще надстрелят Гамаша. Изнесоха тикви до бандерата и горе остана само един, та да ги пуска по могилата. Трябваше да се стреля още докато тиквата се търкаля, а един щеше да я донесе до групата и да броят с колко сачми е ударена.

Така и направиха. Онзи от бандерата пускаше по една тиква, тя се засилваше по нанадолнището и ловецът стреляше, когато бе по средата на склона. Могилата бе жълта и она отгоре пускаше все черни тикви, за да се виждат хубаво.

Но когато дойде ред на Гамаша, той пусна жълта тиква.

Тиквата се търкулна надолу и примижавайки, Гамаша вдигна пушката. Селяните гледаха дали ще улучи и когато онзи гръмна, всички ахнаха. Тиквата спря, сякаш я заковаха там. Тя постоя един миг на склона и почна пак бавно да се търкаля надолу.

– Да я донесе ли? – попита онзи, гдето ги донасяше да им броят сачмите.

– Може и да не я донасяш – каза Иван. – Сачма в нея няма. Туй беше шок.

– Не може да бъде – казаха мъжете.

– Донесете я тогава – съгласи се Иван. – Аз ви казвам, че е шок.

Неколцина отърчаха и донесоха тиквата. Тя си беше гладка, чиста, с никаква драскотина по кожата. И все пак бе застреляна от пушката на Гамаша, защото всички видяха как изстрелът я закова на могилата.

– Туй е шок – каза Иван. – Сачмите са малки и много. Осемдесет най-малко удрят по тиквата и тя умира от шок. Аз и зайци така стрелям, с шок, и никаква драскотина не остава по кожата им. Заекът както си тича, тъй си и ляга. Никак не обичам да стрелям, пък заекът да почне да се премята и да ми рита. Обичам, както си тича, да легне. А сега да вървим да пием виното!

Иван Гамаша разказа по пътя, че тази работа, за шока, я знаел от един градски ловец, същия, дето му дал гамашите. Този градски ловец бил ходил в странство, в самото Банатско, както сам му разказвал, и по Полско е бил, и по Унгарско, където се надстрелвал с един друг ловец, по-голям от него, но нашият го надстрелял, защото си разбирал от работата, и тогава онзи ловец взел, че му дал пушката си, прегърнал го, а нашият взел пушката да я изпробва. Насреща му се задали птици, той зажумял и гръмнал в птиците, те се посипали в блатото (ловците ловували край едно блато) и унгарецът, като видял тази работа, се спуснал да ги събира, па като затънал на едно място, та едва не се удавил и нашият го измъкнал. Онзи го завел в къщи, подарил му всичките си пушки, що има, извикал жена си и ѝ разказал цялата работа, а тя се хвърлила на шията на нашия и почнала да го целува, пък мъжът ѝ слязъл в мазето да донесе вино, а като се върнал от мазето, жена му още целувала нашия. Нашият ял и пил цялата нощ и на другия ден си тръгнал, оставил всичките пушки, а взел само барутника на унгареца, като му казал, че пушките са хубави, но са много, трябва цялата сливенска дивизия да въоръжи с тях, а никой няма да му разреши да въоръжава дивизията и ще му ги вземат още на митницата.

Гамаша разказваше, че този градски ловец знае всичко, на всякакъв лов е ходил, само дето слонове не е трепал. Селяните попитаха дали унгарката е била хубава и дали мъжът ѝ се е бавил много в мазето да точи виното, но Иван не беше съвсем сигурен колко време е точил онзи виното.

И тъй както си разговаряха, нашите ловци пристигнаха в Черказки по тъмно и отидоха право в кръчмата да изпият един котел вино, както се бяха обзаложили. Кръчмата беше задръстена с хора, те се притискаха край масите, пушеха, говореха нещо високо всеки на всеки и затова трудно се разбираше какво говорят.

Докато си говореха, селяните почнаха да се чешат, кръчмарят също почна да се чеше, после настана тишина, те взеха да се гледат един друг и да се питат какво се е случило. Ловците си седяха на своята маса, пиеха си котела с вино и никакво внимание не обръщаха на тревогата на онези.

– Тука е пълно с бълхи – каза един селянин.

– Бълхи са, я ги виж как скачат навсякъде.

– Че откъде се пръкнаха тези бълхи?

– Знам ли ги отгде се пръкнаха! – каза кръчмарят. – Досега една бълха нямаше в кръчмата.

Тогава се обади Иван Гамаша. Той им каза, че бълхите са кучешки, но не са бесни, а само са зли.

– Много зли – каза кръчмарят. – Хапят като кучета.

– Това не може да се търпи – казаха селяните. – Ще трябва да се преобличаме.

Селяните си отидоха да се преоблекат. Иван Гамаша се прибра в къщи, свали си гамашите и ги окачи навън, пред вратата, за да се проветрият и да избягат бълхите от тях. Жена му и децата му спяха, но щом той влезе, се събудиха, наскочаха и почнаха да се чешат.

– Няма спасение – им каза Гамаша. – Бъдете спокойни, това са кучешки бълхи, разлютили са се, но не са бесни.

Цялото село се разбуди, разплакаха се бебета, жени взеха нещо да хокат и да проклинат. Дотук работите все пак бяха поносими, но по едно време, тъй както избиваха бълхите (а бълхите не се предаваха, вряха се навсякъде и скачаха във всички посоки), по селото се понесоха писъци, квичаха свине, кокошки кудкудякаха, вресяха кози, а гъските с гърлените си викове цепеха пространството. Селяните се втурнаха навън. Излезе навън и Гамаша. Отвсякъде се носеха викове, светеха фенери, люлееха се и по едно време почнаха да гърмят пушки.

– Какво има? – попита Гамаша съседа си.

Неговият съсед Гоца Герасков стоеше бос на двора, почесваше се и нещо размишляваше.

– Абе зверове са дошли от гората – каза Гоца Герасков.

– Как тъй са дошли зверове?

– Селото е пълно с всякакви зверове – каза съседът, Разбрали са сигур, че в Черказки няма кучета.

Иван си спомни за бесовицата в угарите, после изтича да си вземе пушката и почна на гърми в тъмнината. От тъмнината запищяха хора, а един викаше, че го били застреляли.

– Стойте! – ревна страшно Гамаша и хвърли пушката. – Никой да не стреля, можем да убием човек!

Но с това работата не се свършваше. Селяните се лутаха, подвикваха си, докато през туй време добитъкът се блъскаше, кравите изпокъсаха синджириите и се юрнаха в тъмнината, овцете разбиха кошарите и всички виждаха някакви сенки да се стрелват край тях или да се промъкват край оградите. Една жена изписка, че я блъснал космат звяр, и докато викаше, си плюеше в пазвата, теглеше си ушите и цъкаше, за да ѝ мине страхът. Пространството се изпълни с ръмжене и с тракане на зъби, някъде нещо скимтеше, чуваше се задъхано дишане. Гоца

Герасков не изтрая, взе своята пушка и почна да гърми в тъмното. Той пълнеше и гърмеше право в своята кошара и макар че там притичаха неколцина, за да го спрат, не се предаде, а продължи да гърми, потъна целият в дим, очите му взеха да сълзят. Гамаша, който стоеше в тъмнината, се хвърли срещу него, изби пушката от ръцете му и ръкомахайки, взе да обяснява, че този хаос може да се задръсти с жертви, щом като сме хванали оръжието. Той каза на селяните, че неговият градски ловец, като отишъл за зайци, видял един заек на пътя, вдигнал пушката и гръмнал, но на пътя излязла една кола със селянин, с една жена и дете, а край колата вървяло куче. Тъй както гръмнал, ловецът ударил изведнъж двата вола, селянина, колата, селянката, детето и кучето. Произтекла една работа, фантастическа.

– Но какво да правим тогава? – питаше Гоца Герасков.

– Нещо трябва да направим – каза Гамаша.

– Вярно – казаха другите селяни, които се трупаха наоколо. – Нещо трябва да се направи.

– Да почнем да лаем – каза Гамаша.

– Хайде де! – засмяха се другите селяни.

– Не се смейте – разсърди се Гамаша. – Ако почнем да лаем като кучета, зверовете ще се пръснат веднага.

– Да – обади се един селянин, който в бързината бе облякъл жилетката на жената си. – Нека опитаме пък. Кой може да лае?

– Всички ще лаем – каза Гамаша. – Кой колкото може.

– В края на краищата кой колкото може – каза онзи с женската жилетка. – Стига да свършим работа.

Иван Гамаша се понапъна, прочисти гърлото си и пролая веднъж-дваж. Другите също пролаяха, но това не беше никакъв лай.

– Не е лай това – почна да клати глава Иван. – Туй е само една тюнджийска кашлица.

Те опитаха пак и полаяха доста време. После млъкнаха и почнаха да се ослушват. Пространството все още бе пълно с ръмжене, край тях преминаваха фантастични сенки, чуваше се шляпане на крака, трещяща челюсти. Изглежда, зверовете никак не се стреснаха от лая на селяните. Онези стояха безпомощни, заслушани в писъците и в рева на добитъка.

И тъй както стояха, замислени над бедствието, те изведнъж усетиха, че стана тихо. Да, те наистина по-скоро усетиха, отколкото да се чули настъпването на тишината. После видяха добитъка, който спокойно тръгна към оборите, и кравите дори се бяха толкова успокоили, че някои от тях вече преживяха. Стадата на гските с тихо и гърдно боботене

се люлееха по улиците. Петлите събираха кокошите стада и виреха гордо глави, а гребените им се поклащаха.

– Що стана? – попитаха селяните.

Иван Гамаша усети лекота в себе си и спокойствие. Нищо като че вече не пъплеше под ризата му.

– Слушайте бе, вас хапе ли ви? – попита той.

– Не ни хапе – казаха селяните.

– И мен не ме хапе – каза Гамаша. – Бълхите май че избягаха.

– Вярно, избягали са.

– Стойте! – сети се Иван, макар че всички стояха. – Знаете ли, че бълхите са нападнали зверовете и ги прогониха от селото.

– Истина – заклатиха глави селяните. – Бълхите са нападнали зверовете. Те хапеха като бесни.

– Те не са бесни – каза Гамаша, – но са зли, защото са кучешки.

Селяните се разотидоха по домовете си. Тръгна си и Иван Гамаша. Той се спря пред вратата и погледна натам, където вечерта бе окачил гамашите да се проветрят. Но там, пред вратата, нямаше нищо, само един гвоздей стърчеше.

Възползван от хаоса, някакъв звяр бе задигнал неговите банатски гамашаи.

КРАЙ

© 1965 Йордан Радичков

Разпознаване и редакция: Mandog, 2008

Публикация

Йордан Радичков. Свирепо настроение
Разкази. Второ издание

Редактор: Марта Владова
Художник: Петър Добрев
Технически редактор: Ронка Кръстанова
Коректор: Станка Митрополитска

Издателски № 8716. Печатни коли 6,50. Формат 84/108/32
ISBN 954-445-022-x

Издателство „Христо Ботев“, София
Предпечатна подготовка: МИС – ИПК „Родина“
Печат: ДФ Полиграфически комбинат, София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8234>]